

Небитова Наталя,

доктор філософії,

*провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження навчально-наукового інституту післядипломної освіти,
Національна академія внутрішніх справ,
підполковник поліції*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

У сучасних умовах поліцейська діяльність характеризується підвищеною складністю, високим рівнем стресогенності, динамічністю та постійною змінюваністю оперативного середовища. Щоденна служба вимагає від працівників поліції готовності до оперативного прийняття рішень у критичних ситуаціях, часто – в умовах інформаційного дефіциту, жорстких часових обмежень і прямої загрози життю. Зовнішні чинники, зумовлені збройною агресією, суспільною напругою та трансформацією системи національної безпеки, суттєво підсилюють психологічне навантаження на особовий склад, що підвищує ризики розвитку професійного вигорання, емоційної дезадаптації та зниження ефективності службової діяльності.

В таких обставинах особливої значущості набуває потреба у формуванні та підтримці психологічних ресурсів, які забезпечують не лише збереження професійної функціональності, а й сприяють збереженню психічного здоров'я та стресостійкості. Однією з ключових особистісних характеристик, що забезпечує адаптивне реагування на змінні, неоднозначні й непередбачувані обставини, є толерантність до невизначеності. Ця якість дає змогу працівнику поліції не лише зберігати внутрішній баланс, ухвалювати зважені рішення в умовах браку інформації, але і регулювати емоційні реакції та уникати деструктивного впливу невідомого чи загрозового середовища.

Поняття толерантності до невизначеності вперше було введено американським економістом Ф. Найтом у 1921 році в контексті аналізу ризику та невизначеності в економічному середовищі. Згодом це поняття було адаптоване до психології для опису індивідуальної здатності функціонувати в умовах неоднозначності, непередбачуваності та відсутності повної інформації. Значний внесок у психологічне осмислення даного феномену зробив американський психолог Д. Буднер, який визначав толерантність до невизначеності як схильність сприймати неоднозначні або непередбачувані ситуації як загрозові, викликаючи дискомфорт, або як прийнятні й стимулюючі. Також дослідження в

цьому напрямі проводив Е. Жак, який пов'язував толерантність до невизначеності з рівнем особистісного розвитку та здатністю до управлінської діяльності в умовах складності та нестабільності. Своєю чергою, Е. Френч – одна з перших дослідниць, яка вивчала толерантність до неоднозначності як аспект когнітивного стилю, пов'язуючи її з авторитаризмом, ригідністю мислення та емоційною стабільністю. У вітчизняній психологічній науці дослідженням толерантності до невизначеності займалися такі науковці, як Л. Орбан-Лембрик, Т. Карпа, С. Крук, Н. Паніна, які підкреслювали значущість цієї характеристики для ефективного професійного функціонування, адаптації до змін, формування стресостійкості та запобігання емоційному вигоранню.

З позиції сучасної психології толерантність до невизначеності є інтегральною особистісною характеристикою, яка охоплює: когнітивний компонент (сприйняття та інтерпретація невизначених ситуацій); емоційний компонент (рівень тривожності, що виникає в умовах неоднозначності); та поведінковий компонент (стратегія дій у нових або змінних обставинах).

Для працівників поліції ця здатність є критично важливою, оскільки більшість службових ситуацій передбачає елементи ризику, недостатності інформації, моральної дилеми, або необхідності діяти в умовах обмеженого часу. Поліцейські з високим рівнем толерантності до невизначеності, як правило:

- зберігають внутрішню стабільність у кризових умовах;
- демонструють кращу психологічну гнучкість;
- ухвалюють більш ефективні рішення в умовах стресу;
- краще інтегруються в командну роботу та мають вищу професійну адаптацію.

Результати досліджень (зокрема, М. Гротауза, Дж. Фурмана, А. Шмідта) вказують на зв'язок між толерантністю до невизначеності та стресостійкістю, рівнем емоційного інтелекту та зниженою схильністю до емоційного вигорання. В умовах воєнного часу та соціальних трансформацій ці аспекти набувають особливої ваги для ефективності роботи правоохоронців.

Формування та розвиток толерантності до невизначеності у поліцейських можливе через:

- впровадження спеціальних тренінгових програм з розвитку психологічної гнучкості;
- психоедукацію щодо механізмів подолання невизначеності;
- навчання стратегіям емоційного саморегулювання;
- використання сценарного моделювання службових ситуацій.

Толерантність до невизначеності виступає вагомим психологічним ресурсом, що забезпечує ефективне професійне функціонування поліцейського в умовах ризику, стресу та постійних змін. Її розвиток має розглядатися як

пріоритетний напрям у системі підготовки, професійного вдосконалення та психологічного супроводу правоохоронців. Підвищення рівня толерантності до невизначеності сприяє формуванню психологічної стійкості, збереженню професійної ефективності в ситуаціях інформаційної невизначеності, зниженню ризику емоційного вигорання та розвитку конструктивних стратегій подолання стресу. Вона є не лише індивідуальною особистісною якістю, а й стратегічним ресурсом, що впливає на адаптивність правоохоронця до нестабільних обставин і, в ширшому вимірі, – на загальну стійкість та ефективність правоохоронної системи. Уміння адекватно реагувати на непередбачувані ситуації, приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності, зберігаючи при цьому емоційний контроль і професійну витримку, є критично важливими якостями сучасного поліцейського. Саме тому розвиток толерантності до невизначеності має стати одним із ключових завдань системної психологічної підготовки.